

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ
В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ**

УЦК 378.0

Вадим Рижиков, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
Університету Сучасних Знань "Україна", м. Київ

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ**

У статті аналізується вплив глобалізації соціально-економічних процесів, швидкості ритму сучасного життя на активне становлення та прогресивний розвиток полікультурної освіти в сучасних освітніх реаліях. Виявлено, що полікультурна освіта є опануванням надбаннями і досягненнями культури; розуміння інших людей, їх індивідуальності і відмінностей за національними, культурними, релігійними та іншими ознаками. Доводиться, що для практичної реалізації принципів, засад та ідей формування полікультурності варто спроектувати і закласти в полікультурну систему конструкт полікультурності, який, виходячи із теоретичного обґрунтування та власної практики, містить конкретні шляхи, засоби утвердження через освіту ненасильницького світу, створення єдиного полікультурного простору.

Ключові слова: полікультурність, професійна освіта, система підготовки, полікультурний профіль фахівця.

Рис. 1. Літ. 9.

Вадим Рыжиков, доктор педагогических наук, профессор
заведующий кафедрой международной экономики
Университета Современных Знаний "Украина", г. Киев

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОЛИКУЛЬТУРНОСТИ ОБРАЗОВАНИЯ И ЕЕ
ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СОВРЕМЕННОГО СПЕЦИАЛИСТА**

В статье анализируется влияние глобализации социально-экономических процессов, скорости ритма современной жизни на активное становление и прогрессивное развитие поликультурного образования в современных образовательных реалиях. Выявлено, что поликультурное образование предполагает овладение достояниями и достижениями культуры; понимание других людей, их индивидуальности и различий по национальным, культурным, религиозным и другим признакам. Доказывается, что для практической реализации принципов и идей формирования поликультурности стоит спроектировать и заложить в поликультурную систему конструкт поликультурности, который, исходя из теоретического обоснования и собственной практики, содержит конкретные пути, средства утверждения через образование ненасильственного мира, создание единого поликультурного пространства.

Ключевые слова: поликультурность, профессиональное образование, система подготовки, поликультурный профиль специалиста.

Vadym Ryzhykov, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the International Economics Department
University of Contemporary Knowledge "Ukraine", Kyiv

**THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF MULTICULTURALISM OF EDUCATION
AND ITS PRACTICAL IMPORTANCE IN THE PRACTICE OF MULTICULTURAL
PROFESSIONAL TRAINING OF MODERN SPECIALIST**

The globalization of socioeconomic processes, the speed of the rhythm of modern life requires the active formation and progressive development of multicultural education according to the modern educational realities. The multicultural education considered being the mastery of the assets and achievements of culture; the understanding of other people, their individuality and differences due to the national, cultural, and religious and other characteristics. The practical implementation of the principles and ideas of the formation of multiculturalism requires the necessity of designing and including the construct of multiculturalism into the multicultural system, which is based on theoretical substantiation and own practice, contains the concrete ways, the means of establishing with the aids of education the non-violent peace, the creation of a single multicultural space, that would become a part of the cultural space that supports the functioning of sustainable mechanisms of the creative person, the mitigation of various disputes and confrontations. The reformation process and the progressive development of education require the practical implementation of multiculturalism into the educational process. The essence of multicultural education lies in the socio-psychological space of the

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

educational process, according to which the multicultural education is a special way of forming the certain social-institutional values-orientation abilities, the communicative and empathic abilities, by means of which the understanding of other cultures is realized.

In order to specify the essence of professional multicultural training, an important fact is the question of the interaction of all training systems that provide the multicultural formation of specialist. The need of multicultural training of modern specialist is due to the uncertainty of existing in the structure of systems nowadays, in the interaction of obtaining a single focused result. The holistic approach concerning the problem of interaction of systems from the position of obtaining a single focusing result consists in ensuring the effective of multicultural training of modern specialist.

Keywords: multiculturalism, the vocational education, training system, the multicultural profile of specialist.

Актуальність теми. Особливістю розвитку освітньо-виховного процесу в умовах глобалізаційно-інформаційних змін суспільства XXI століття є тенденція практики застосування полікультурного простору щодо формування сучасного фахівця. Проблеми полікультурного виховання молоді, формування людської та національної самосвідомості, громадянської позиції, активного й відповідального ставлення до життя є одними з пріоритетних у процесі гуманізації людського суспільства. Цей процес формування полікультурного сучасного грамотного, високоерудованого фахівця неможливий без використання інтерактивних технологій в навчальному процесі вищої школи.

Без сумніву, надзвичайно важлива роль у вирішенні проблем полікультурності відведена сформованості у особистості відповідної картини світу, оскільки саме вона дає можливість виробити у кожній людині позитивне ставлення до представників інших народностей, спрямовує прагнення дізнатися якомога більше про їх культуру, визначає домагання індивідуумом свободи, вміння відстоювати свою позицію і ідеали, формування духовної гнучкості і розуміння необхідності компромісів.

Аналіз досліджень. Усвідомлення важливості культурно-історичних чинників у процесах спілкування зумовило активне вивчення у 80-х роках XX ст. проблематики полікультурності в освіті. Проаналізувавши теоретичні джерела варто зазначити, що полікультурна освіта – це процес, який дає певні уявлення про культуру певного народу, його цінності та традиції, а також культурологічну складову.

Розвиток ідеї теорії полікультурної освіти висвітлив ще Я.А. Коменський. Проблему полікультурної освіти у другій половині XX та XXI століття розглядали у своїх дослідженнях такі зарубіжні та українські науковці: Г. Коджаспірова, О. Котенко, В. Кремень, М. Красовицький, Г. Левченко, Р. Макаров, В. Міллер, О. Мордань, В. Подобед, О. Сухомлинська, А. Хугорський та інші, які розглядають процеси становлення ідей полікультурності.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку суспільства полікультурна освіта знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних педагогів. В останні десятиліття вона набула особливої популярності, яка пов'язана з наявністю об'єктивних соціально-економічних, соціокультурних і політико-правових передумов, зумовлених особливістю розвитку людства на початку нового тисячоліття. Тема розвитку полікультурної освіти залишається однією із головних тем на конференціях Європейського товариства порівняльної педагогіки. Причинами для запровадження полікультурного виховання та полікультурної освіти в Європі став великий вплив іммігрантів. Країни ЄС неодноразово наголошували на необхідності запровадження та розвитку полікультурної освіти. Процес спілкування людей – це не тільки процес обміну інформацією, а й ознайомлення з певною культурою народу та їх цінностями. Потрапляючи в іншомовне середовище, людина фактично опиняється в іншому світі законів спілкування, підпорядкованих менталітету певного етносу чи навіть нації. Про це необхідно пам'ятати всім, хто спілкується з носіями інших культур.

Процес реформування та прогресивний розвиток освіти вимагає практичного впровадження полікультурності в освітньо-виховний процес. Тому вважаємо за необхідне розкрити саму сутність теорії полікультурності освіти.

Основоположні ідеї теорії полікультурної освіти були висвітлені ще Я.А. Коменським. Він заснував програму універсального виховання, основою якої виступав процес формування вмінь у людини з дитинства жити в злагоді з іншими, виконувати взаємні обов'язки, поважати та любити людей [3].

Зокрема, у сучасній “Енциклопедії освіти” за редакцією В. Кременя зазначено, що розуміння сутності полікультурної освіти і виховання у світовій педагогіці відбувається завдяки наступним підходам:

- акультураційному, тобто пов'язаному з утворенням гармонійних відносин між членами різних етнічних груп;

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

- діалоговому, заснованому на ідеї культурного плюралізму;

- соціально-психологічному, згідно з яким полікультурна освіта є особливим способом формування певних соціально-установчих ціннісно орієнтаційних схильностей, комунікативних і емфатичних умінь, за допомогою яких здійснюється розуміння інших культур [1, 691].

Полікультурна освіта – оволодіння досягненнями культури; розуміння інших людей, їх індивідуальності і відмінностей за національними, культурними, релігійними й іншими ознаками (А. Хуторський та ін.) [9].

У “Словнику з педагогіки” Г. Коджаспирової “полікультурна освіта” трактується як побудова навчання на принципі культурного плюралізму, на визнанні рівноцінності та рівноправності усіх етнічних та соціальних груп, які створюють певне суспільство, на недопустимості дискримінації людей за ознаками національної та релігійної належності, статі, віку. Полікультурна освіта допомагає перетворити диверсивність суспільства в корисний фактор його розвитку, забезпечує швидшу адаптацію особистості до мінливих умов життя, допомагає йому сформувати більш багатогранну картину світу [2, 258].

За визначенням О. В. Котенко полікультурність – це особливий системотворчий компонент у структурі особистості, її якість, що передбачає визнання багатоманітності культурного простору та здатність до міжкультурної взаємодії і ми повністю приєднуємося до цієї думки, адже вище зазначена якість є основою для формування полікультурної особистості, здатної до міжкультурної комунікації на засадах рівноправності [4].

На думку О.І. Мордань [6], формування особистості полікультурної є складним та насиченим процесом, вимагає не лише знань про особливості розвитку особистості, а й усвідомлення неминучості її існування в багатокультурному, різноетнічному світі, необхідності формування в неї готовності до спілкування з представниками різних країн, етносів, з людьми, які відрізняються не лише кольором шкіри чи мовою, а й звичками, традиціями, щоденними ритуалами.

Складовими елементами (принципи) професійної підготовки в системі полікультурності освіти є засоби (їх аспекти) підготовки, а саме:

- теоретична підготовка;
- психолого-педагогічна підготовка;
- психофізична підготовка;
- практична підготовка.

Відносно “себе” кожний названий елемент є

полікультурною системою професійної підготовки, але необхідно зазначити, що наше наукове дослідження має досить вузький напрям і ми не розглядаємо змістову складову підготовки у нас це позначено як практична підготовка. Змістова підготовка (знання, навички, вміння) відповідно фаху підготовки. Враховуючи напрям нашого дослідження полікультурної складової в професійній підготовці ми практично розглядаємо лише полікультурну складову.

Елементи входять до складу полікультурної системи за єдиною ознакою: ступенем свободи, за яким вони можуть знадобитися для отримання результату професійної полікультурної підготовки. Включені до полікультурної системи елементи упорядковуються за визначеними параметрами. Основним інструментом упорядкування взаємодії елементів полікультурної системи є результати, які стабілізують організацію професійної полікультурної системи професійної підготовки.

Для досягнення запрограмованого результату полікультурної системи – високого рівня професійної підготовки майбутніх фахівців необхідно провести упорядкування полікультурності в системі на підставі визначених складових елементів (принципів), які повинні так вплинути на різні засоби підготовки, щоб у кінцевому результаті сформувати визначений високоорганізований, гнучкий комплекс із множини можливих інтегративних утворень у відповідь на вплив середовища.

Включення елементів професійної підготовки до системи полікультурності та їх упорядкування повинно забезпечити узгоджену і взаємопов’язану систему адаптації, для того аби організм розбудовував адаптаційні полікультурності у відповідь на інформаційний вплив кожного засобу підготовки, не руйнуючи, а посилюючи і добудовуючи адаптаційний комплекс, який формується під інформаційним впливом інших засобів (елементів) системи. Таким чином, фіксація елементів (засобів) у полікультурності системі професійної підготовки повинна проходити за визначеними інтерактивними зв’язками. Причому результат полікультурності системи може бути отриманий не шляхом простої суми результатів впливу різних засобів (елементів) підготовки, а тільки під час впливу засобів підготовки. Якщо сказати іншими словами, професійна полікультурна надійність фахівця не може бути сформована жодним із засобів підготовки, наприклад психофізичної, але тільки сумою всіх підготовок. Для залучення запрограмованого результату необхідно так розташувати елементи (засоби підготовки)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

системи, щоб їх взаємодія набула характеру “взаємодії” з метою отримання “сфокусованого” результату. Однією з важливих ознак полікультурної системи є неможливість елемента існувати поза системою і руйнування системи при випаданні елемента.

Полікультурна професійна підготовка може бути полікультурною системою лише тоді, коли кожний її елемент не може виконувати функції всієї системи і водночас не може виконувати власні функції поза системою полікультурної організації [7].

Полікультурна система освіти у професійній підготовці сучасного фахівця досить прогресивно використовується в Європі.

Основним конструктором полікультурної системи є зміст полікультурності в освіті, який передбачає застосування у процесі навчання різноманітних засобів і способів, що сприяють культуротворчості через формування полікультурної когнітивної сфери: насичення змісту освіти протилежними, суперечливими відомостями про сторони, властивості, характеристики об'єктів, процесів і явищ, які вивчаються; впровадження плюралізму думок і відмова від ієрархічної картини світу; створення умов дотримання етичних норм у взаємодії суб'єктів освіти будь-яких рас, народів, релігій, національностей тощо. Зауважимо, що, оскільки культуротворчість має розглядатися на особистісному рівні, антропологічний дискурс, в якому людина постає як цілісність біологічного виявлення її життєдіяльності, соціальної позиції та здатності до духовної конкуренції і діалогу, є у дослідженні доцільним.

Діагностика рівня культуротворчості у вищій школі стає особливо важливою, оскільки педагоги є головними носіями демократичних цінностей, моральних рис, громадянської позиції, психологічної готовності до терпимості заради позитивної принципової взаємодії й діалогу з людьми іншого культурного, національного, релігійного та соціального середовища.

Саме тому для практичної реалізації принципів, засад та ідей формування полікультурності варто спроектувати та закласти в полікультурну систему конструктор полікультурності, який, виходячи із теоретичного обґрунтування та власної практики, міститиме конкретні шляхи та засоби утвердження через освіту ненасильницького миру, створення єдиного полікультурного простору, котрий би став частиною культурного простору, що підтримує функціонування стійких механізмів творчої особистості, пом'якшення різноманітних суперечок, протистоянь. Це має бути

полікультурна освіта, в якій зростає спроможність подолання окремою особистістю й суспільством загалом форм любого прояву агресії.

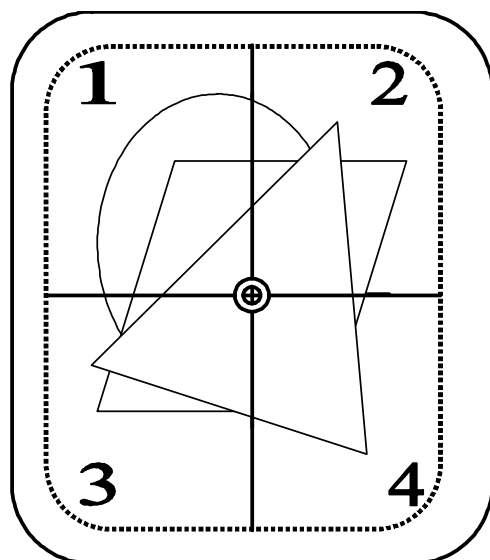
Система професійної полікультурної підготовки є складним об'єктом дослідження. Ця складність полікультурної зумовлена такими чинниками:

- різноманіття формуючих засобів підготовки;
- різними за характером інформаційними потоками;
- різною “формуючою здатністю” окремих засобів підготовки;
- складністю організації та структури різних систем (субсистем, елементів) підготовки;
- необхідністю управляти різними педагогічними процесами;
- особливою складністю взаємодії системи професійної підготовки в цілому та її субсистем (елементів) з організмом (у загальному розумінні).

У цілях конкретизації сутності професійної полікультурної підготовки важливою обставиною є питання взаємодії усіх систем підготовки, що забезпечують полікультурне становлення фахівця. Така необхідність полікультурної підготовки сучасного фахівця викликана існуючою у наш час невизначеністю у структурі систем, в їх взаємодії щодо отримання єдиного результату. Необхідно відмітити і ту обставину, що відповіді на подібні питання у межах аналітичного стилю мислення досить складно. Цілісний підхід до проблеми взаємодії систем з позицією отримання єдиного фокусуємого результату – забезпечення ефективної полікультурної підготовки сучасного фахівця [8].

Водночас, інтеграція різних аспектних інформаційних процесів у вигляді систем психологічної, спеціальної, психофізіологічної і психічної підготовки відбувається у середині кожної системи (теоретичної, психолого-педагогічної, психофізичної, практичної) підготовки. Саме там уможливується цілісний інформаційний процес психологічної, спеціальної, психофізіологічної, психічної підготовки, але ці підготовки відбуваються різною мірою в кожній базовій системі залежно від специфіки і призначення базової підготовки (Рис. 1).

Отже, кожна базова у складі полікультурності системної професійної підготовки сучасного фахівця повинна вирішувати специфічні завдання такої підготовки, яку ми назвали полікультурною. Так, наприклад, психофізична підготовка, як зазначає Р.М. Макаров, при вирішенні свого базового завдання (розвиток основних фізичних якостей, гартування організму тощо) відповідно до мети професійної полікультурної підготовки

- система професійної підготовки;
 1 – система теоретичної підготовки;
 2 – система психолого-педагогічної підготовки;
 3 – система психофізичної підготовки;
 4 – система практичної підготовки;
 – система психологічної підготовки;
 – система спеціальної підготовки;
 – система формування практичних навичок у підготовці;
 – професійна готовність.

Рис. 1. Взаємодія складових в системі полікультурності підготовки майбутнього фахівця

може вирішувати аспекти завдання (формування емоційної стійкості, витривалість при перевантаженнях, загартованість організму та ін.) шляхом спеціальної цілеспрямованої організації і функціонування інформаційного процесу [5].

На підставі викладено матеріалу стає можливим розробити полікультурний професіографічний профіль як фрагмент професіограми сучасного фахівця. Для цього нами було проведено дослідження в якому брали участь більш 400 осіб, а саме магістрів спеціальності “Управління навчальним закладом”, аспірантів кафедри професійної освіти та управління навчальним закладом Міжрегіональної академії управління персоналом 2014 – 2015 роки, магістри спеціальності “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” кафедри економіки та менеджменту Університету сучасних знань з 2016 по теперішній час, науковців (докторів, кандидатів наук) членів Громадської організації “Будинок вчених Кіровоградщини” в 2016 – 2017 роках. Дослідження проходило у вигляді опитування та тестування. Підсумки ми можемо викласти в форму професіографічного

профілю як фрагменту професіограми полікультурності фахівця.

Соціально-психологічний профіль фахівця

1. Загальні риси:

- принциповість;
- мужність;
- дисциплінованість;
- активність;
- самостійність;
- послідовність;
- єдність слова та діла;
- самовідданість у справі;
- кмітливість;
- рішучість та цілеспрямованість;
- витримка і самовладання.

2. Відношення у колективі:

- товариськість;
- відвертість;
- чуйність;
- ввічливість;
- правдивість;
- вимогливість до себе та інших;
- здатність “запалювати” людей і вести їх за собою;

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

- простота, доступність, доброзичливе ставлення до товаришів по роботі;
- вміння встановлювати оптимальну психологічну дистанцію залежно від конкретних умов, особистих особливостей інших людей;
- зацікавленість у колективній справі;
- комунікативність – здатність виконувати задані функції в умовах технологічної комунікативності.

3. Відношення до себе:

- гідність;
- скромність;
- самокритичність;
- вміння обґрунтовувати і зіставляти власні думки.

Особистісні полікультурні складові характеристики загальних вимог до фахівця:

- активна життєва позиція;
- креативне мислення;
- розвинуті комунікативні навички;
- цілеспрямованість;
- високий рівень самомотивації;
- наполегливість;
- націленість на результат;
- старанність;
- дисциплінованість;
- лояльність;
- скрупульозність у роботі з документами;
- високий рівень відповідальності за реалізацію рішень;
- вміння приймати рішення;
- відповідальність;
- вміння працювати під пресингом (стресостійкість), вміння працювати в агресивному середовищі;
- здатність (досвід) ефективно працювати у групі, вміння працювати в команді;
- вміння одночасно вести декілька справ;
- організаторські здібності;
- навички управління проектами;
- аналітичні здібності;
- системне мислення;
- вміння вести переговори;
- навички міжособистісного спілкування, робота з людьми;
- доброзичливість;
- ведення ділового листування;
- вміння читати нормативно-правову документацію;
- навички публічних виступів;
- бізнес-стиль;
- сумлінність і порядність;
- регулювання та попередження конфліктів;
- мобільність.

Моральний і етично-правовий портрет фахівця:

- рівень розвитку толерантності, розуміння того, що в житті існує;
- різноманітність у різних проявах та повага до вибору інших людей;
- контроль власного емоційного стану;
- комунікабельність особистості усвідомлення своїх прав та обов'язків;
- чесність і правдивість;
- вміння підпорядковувати свої власні інтереси інтересам колективу;
- відчуття відповідальності;
- порядність, товариськість, тактовність, ввічливість;
- охайність;
- етика поведінки і мови.

Висновок. Інтеграція однойменних аспектів базових систем полікультурної підготовки утворюють систему професійної підготовки сучасного фахівця. При цьому фокусування зусиль педагогічної системи в досягненні єдиного запрограмованого результату – формування полікультурності – повинно здійснюватися цілеспрямованою організацією, спеціальними дидактичними принципами, що дозволяють отримати високу ефективність при різнохарактерній дії індивідуальних інформаційних процесів.

Тому, всі вище зазначені критерії та їх показники формують полікультурну особистість сучасного фахівця, здатну до взаєморозуміння та взаємодії між культурами різних народів. У процесі виховання полікультурної особистості формується уявлення особистості про самобутні культурні світи та їх взаємозв'язок, формується толерантне ставлення до представників різних етносів, розвиваються навички взаємодії в сучасному полікультурному світі. На основі вище розглянутого можна сказати, що стратегічною метою сучасного суспільства є формування високоосвіченої, неупередженої, високоемоційної особистості готової до міжкультурної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Енциклопедія освіти [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.*
2. *Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – Москва: ИКЦ “МарТ”, 2005. – 258 с.*
3. *Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: в 2 т. / Я. А. Коменский. – М.: Педагогика, 1982– Т. 1. – 1982. – 656 с.*
4. *Котенко О. В. Развитие поликультурной компетентности учителей мировой литературы в системе послыдипломной освіти [Текст]: автореф. дис. на здохуття наук. ступеня канд.*

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ
В ПРАКТИЦІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ**

пед. наук: [спец.]: 13.00.04 “Теорія і методика проф. освіти” / Котенко Ольга Володимирівна; ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти” НАПН України. – К., 2011. – 20 с.

5. Макаров Р. Н. Теория и практика конструирования целевых моделей операторов особо сложных систем управления: [монография] / Р.Н. Макаров, Л.В. Герасименко. – М.: Изд. Международной академии проблем человека в авиации и космонавтике, 1997. – 450 с.

6. Мордань, О.І. Полікультурне виховання в сучасній школі [Електронний ресурс] / О.І. Мордань // Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/6/mordan.php>. Назва з екрану.

7. Рижиков В.С. Теорія і практика конструювання цільових моделей (професіограм) та процесу професійної підготовки майбутніх юристів: Монографія / Рижиков В.С. – Херсон: вид-во “Айлан”, 2010. – 280 с.

8. Рижиков В. С. Теорія та практика рольового навчання в професійній підготовці майбутніх юристів: Монографія. – Херсон, ТОВ “Айлант”. – 215 с.

9. Хуторской А. Методология педагогики: человекообразный подход. Результаты исследования. Научное издание. – М.: Издательство “Эйдос”, 2014. – 171 с.

REFERENCES

1. Kremen, V. H. (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter., 1040 p. [in Ukrainian].

2. Kodzhaspirova, G. M. & Kodzhaspirov, A. Yu. (2005). *Slovar po pedagogike* [Dictionary in pedagogy]. Moskva: IKTs “MarT”, 258 p. [in Russian].

3. Komenskiy, Ya. (1982). *Izbrannye pedagogicheskie sochineniya: v 2 t.* [Selected pedagogical works in 2

volumes]. Moskva: Pedagogika, vol. 1, 656 p. [in Russian].

4. Kotenko, O. V. (2011). Rozvytok polikulturnoi kompetentnosti vchyteliv svitovoi literatury v systemi pisladyplomnoi osvity [Development of multicultural competence of teachers of world literature in the system of postgraduate education]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

5. Makarov, R. N. (1997). *Teoriya i praktika konstruirovaniya tselevykh modeley operatorov osobo slozhnykh sistem upravleniya* [Theory and practice of designing target models of operators of particularly complex control systems]. Moskva: Izd. Mezhdunarodnoy akademii problem cheloveka v aviatsii i kosmonavtike, 450 p. [in Russian].

6. Mordan, O.I. *Polikulture vykhovannia v suchasni shkoli* [Multicultural education in the contemporary school]. [Electronic resource]. Available at: <http://nauka.zinet.info/6/mordan.php>. The name of the screen. [in Ukrainian].

7. Ryzhykov, V. S. (2010). *Teoriia i praktyka konstruiuvannia tsilovykh modelei (profesiohram) ta protsesu pofesiinnoi pidhotovky maibutnykh yurystiv* [Theory and practice of constructing target models (professiograms) and the process of professional training of future lawyers]. Kherson: vid-vo “Aylan”, 280 p. [in Ukrainian].

8. Ryzhykov, V.S. (2011). *Teoriia ta praktyka rolivoho navchannia v profesiinii pidhotovtsi maibutnykh yurystiv* [Theory and practice of role-based learning in training prospective lawyers]. Kherson, TOV “Aylant” 215 p. [in Ukrainian].

9. Khutorskoy, A. (2014). *Metodologiya pedagogiki: chelovekoobraznyy podkhod. Rezultaty issledovaniya. Nauchnoe izdanie* [Methodology of pedagogy: an anthropic approach. Results of study. Scientific publication]. Moskva: Izdatelstvo “Eydos”, 171 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 12.07.2017

“Будь-яке навчання людини, є не що інше, як мистецтво сприяти прагненню природи до свого власного розвитку”.

Йоганн Генріх Песталоцці
педагог, філософ

“У тому, що стосується майбутнього, я повторюю одне: за що б ви не взяли, головне – будьте віддані своїй справі до кінця. Не обов’язково досягати якогось зоряного успіху, але бути чесним перед самим собою в обраній професії – обов’язково”.

Роберт де Ніро
режисер, продюсер

